

Aseptinen toiminta ja suojainsuositukset pientoimenpiteissä leikkaussalin ulkopuolella

Tämä ohje koskee invasiivisia (elimistön sisälle ulottuvia) toimenpiteitä. Toimenpidetiloissa välteään tarpeetonta asiointia toimenpiteen aikana. Toimenpidehuoneeseen varataan vain tarvittava välineistö.

<p>Käsihygienia</p> <p>Käsien desinfektio alkoholihuuhteella</p>	<p>Kädet pestään vedellä ja nestesaippualla wc-käynnin jälkeen ja aina kun ne ovat likaiset ja kirurginen käsienpesu tehdään ennen päivän ensimmäistä leikkausta.</p> <p>Käytä käsihuuhdetta:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ennen kuin kosketat potilasta tai potilaan lähiympäristöä ▪ Ennen aseptista toimenpidettä ▪ Eritteiden käsittelyn jälkeen ▪ Potilaaseen tai potilaan lähiympäristöön koskettamisen jälkeen ▪ Ennen suojainten pukemista ja niiden riisumisen jälkeen <p>Alkoholihuuhdetta (3-5 ml) hierotaan huolellisesti kuiviin käsiin, erityisesti sormenpäihin, peukaloihin ja kämmeniin, kunnes kädet ovat täysin kuivat.</p>
<p>Kirurginen käsien desinfektio</p>	<p>Alkoholihuuhdetta hierotaan kuiviin käsiin ja käsivarsiin aina kynärtaiteisiin asti. Ota huuhdetta toistuvasti 7-9 kertaa niin, että kädet pysyvät kosteina 3 minuutin desinfektiohieronnan ajan.</p> <p>Viimeisellä kerralla desinfioi erityisesti ranteet, kämmenet, sormienvälit ja sormenpäät. Käsien tulee olla täysin kuivat ennen steriilien leikkauskäsineiden pukemista. Kirurginen käsien desinfektio</p>
<p>Suojaimet</p>	<p>Hiussuojainta käytetään suojaamaan aseptisia alueita päänalueen mikrobeilta ja käyttäjää eriteroiskeilta. Hiussuojaimen tulee peittää kaikki hiukset. Mahdollinen parta peitetään suunenäsuojuksella ja kypärämallisella leikkauspäähineellä.</p> <p>Kirurgista suu-nenäsuojusta käytetään steriilille alueelle kohdistuvissa toimenpiteissä. Kirurginen suu-nenäsuojain on kertakäyttöinen ja toimenpidekohtainen. Kirurginen suu-nenäsuojain estää pisaroiden leviämisen käyttäjältä potilaaseen ja suojaa käyttäjää eriteroiskeilta. Käytön aikana vältä suojaimen turhaa koskettelua ja poista se kasvoilta tarttumalla desinfioiduin käsin kiinnitysnauhoihin/korvalenkkeihin. Käytön jälkeen suojain laitetaan välittömästi roskiin.</p> <p>Hengityksensuojainta (FFP3) käytetään ilmavarotoimin hoidettavan potilaan toimenpiteissä (tavallisimmin keuhkotuberkuloosi tai sen vahva epäily).</p> <p>Silmäsuojaimia käytetään estämään veri- ja eriteroiskeiden pääsyä silmiin toimenpiteen aikana.</p> <p>Tehdaspuhdasta kertakäyttöistä suojatakkaa tai -esiliinaa käytetään, jos on vaara omien työvaatteiden likaantumisesta eritteillä.</p>

	<p>Tehdaspuhtaita suojakäsineitä käytetään, kun käsitellään verta, eritteitä, haavoja, iho-rikkoja, limakalvoja tai kontaminoituneita alueita tai välineitä. Kädet tulee desinfioida huolellisesti aina ennen suojakäsineiden pukemista ja niiden käytön jälkeen.</p> <p>Steriiliä toimenpidetakkia käytetään suojaamaan steriiliä toimenpidealuetta ja käyttäjää mahdollisilta eriteroiskeilta taulukkoon merkityissä toimenpiteissä.</p> <p>Steriiliä toimenpidetakkia ja steriilejä leikkauskäsineitä käyttävät steriilillä alueella työskentelevät henkilöt.</p>
<p>Steriilin toimenpidepöydän valmistelu</p>	<p>Instrumenttipöytä puhdistetaan pintadesinfektioaineella. Pöytä peitetään steriilillä suojaliinalla, joka peittää myös pöydän reunat ja osin pöydän jalat. Ennen steriilien pakkausten avaamista tarkistetaan niiden eheys, värimuutokset, steriiliys ja viimeinen käyttöpäivä.</p> <p>Avustava hoitaja avaa steriilit tarvikkeet toimenpidelääkärille tai -hoitajalle. Jos hoitaja on yksin valmistelemassa steriiliä pöytää, otetaan steriilit tarvikkeet ja pieninstrumentit pakkausista steriilillä pihdillä.</p> <p>Instrumentteja ja tarvikkeita ei pudoteta tai heitetä suojapakkauksista pöydälle. Steriilin pöydän päälle tai sen yli ei kurkoteta. Jos steriili instrumenttipöytä joudutaan valmistelemaan etukäteen, se peitetään riittävän isolla steriilillä suojaliinalla. Mikrobikontaminaation välttämiseksi, pöytiä ei tehdä käyttökuntoon edellisenä päivänä.</p>
<p>Toimenpidealueen valmistelu</p> <p>Ihon desinfektio</p>	<p>Varataan tarvittavat välineet:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Tehdaspuhdas pesusetti tai pesulaitokset ja liuoskuppi/kaarimalja ▪ Tehdaspuhtaat suojakäsineet ▪ Soveltuvat ihon desinfektio- tai puhdistusaineet: <ul style="list-style-type: none"> - Etanoli 80% (Desipower Alkoholi-12 80%) - Klooriheksidiini(2%)-isopropyylialkoholi(70%)-pesuvarsi (ChloraPrep) <p>Huom! Käytetään erikseen sovitussa toimenpiteissä.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Steriili keittosuolaliuos NaCl 0,9 % tai Steriili aqua limakalvoille ▪ Tarvittaessa kosteussuojaksi nesteitä läpäisemätön liina tai muovi <p>Ihokarvoja ei tarvitse rutiininomaisesti poistaa toimenpidealueelta. Mikäli ne poistetaan, se tehdään juuri ennen toimenpidettä. Ihokarvat poistetaan atraumaattisella menetelmällä ihoa vaurioittamatta, joko saksilla tai sähkökäyttöisellä leikkurilla, jossa on kertakäyttöinen terä.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Puhtaisiin desinfiointuihin käsiin puetaan tehdaspuhtaat suojakäsineet. Desinfektiossa edetään aseptisen työjärjestyksen mukaisesti, puhtaasta likaiseen (likaisia alueita kainalot, nivustaipeet, genitaalialue). ▪ Huomioi, että suojakäsineet eivät kosketa desinfioitavaa aluetta pesun aikana ▪ Desinfektiossa edetään nesteen valumissuunnassa ylhäältä alaspäin tai leikkausviilosta keskeltä sivuille ▪ Desinfioidaan pesualue riittävän laajasti yhdensuuntaisiin vedoin ▪ Pesulaitokset vaihdetaan aina pesukertojen välillä ▪ Desinfektio toistetaan kaksi-kolme kertaa desinfektioaluetta pienentäen. Viimeisenä pisto tai leikkausviillon alue ▪ Desinfektioaineen annetaan kuivua iholla ennen steriilien liinon kiinnittämistä ja toimenpiteen aloittamista ▪ Desinfioi kätet suojakäsineiden riisumisen jälkeen ▪ Huom! ChloraPrep- pesuvarren käyttöohjeet poikkeavat edellä olevista ohjeista

Siivous	Välisiivous: Täydet jäte- ja pyykkisäkit poistetaan. Eritetahrat pyyhitään eritetahradesinfektion mukaisesti. Siivouksessa puhdistetaan toimenpidetaso ja sen välitön ympäristö, kosketuspinnat ja toimenpiteen aikana käytetyt laitteet ja koneet. Lattia pyyhitään tarvittaessa. Päivän lopuksi tila siivotaan normaalin loppusiivouksen mukaisesti.
----------------	--

PIENTOIMENPITEISSÄ KÄYTETTÄVÄT SUOJAIMET

Kyseessä on minimivaatimukset suojautumiselle toimenpiteiden yhteydessä (ks. taulukko). Esimerkiksi hematologisella osastolla suojautumisvaatimukset saattavat olla tiukemmat

Toimenpiteet	Suojaimet				Steriili toimenpidepöytä	Kirurginen käsien desinfektio toimenpidelääkäri- ja/tai hoitaja
	Käsineet steriilit toimenpidekäsineet (ss) tehdaspuhtaat (tp)	Kirurginen suu-nenä-suojain 1 = kaikilla tmp:seen osallistuvilla	Kertakäyttöinen suojatakki/-esiliina steriili (ss) tehdaspuhtaat (tp)	Hiussuojain		
iopsiat ja punktiot						
Likvornäytteen otto, spinaali- ja epiduraalianestesia, jossa ei aseteta katetreja	ss	kyllä 1	ei	kyllä	kyllä	ei
Likvortoimenpiteet, jossa asetetaan katetreja	ss	kyllä 1	tarvittaessa ss	kyllä	kyllä	kyllä
Femorali- ja muut johtopuudutukset	ss	kyllä	ei	ei	tarvittaessa	ei
Luuydinbiopsia	ss	kyllä	ei	kyllä	kyllä	ei
Ilman yleisanestesiaa tehtävät biopsiat	ss	kyllä	ei	ei	kyllä	ei
Lapsivesipunktio	ss	kyllä	ei	ei	tarvittaessa	ei
Ison nivelen punktio	ss	kyllä 1	ei	ei	ei	ei
Pleurapunktio/pleuradreenin asettaminen	ss	kyllä	tp	ei	kyllä	ei
Paksu- ja ohutneulanäytteet	ss	kyllä	ei	ei	kyllä	ei
Poskiontelopunktio	tp	kyllä	tarvittaessa tp	ei	ei	ei
Katetrit ja kanyylit						
Perifeerisen laskimokanyylin laitto	tp	ei	ei	ei	ei	ei

Arteriakanyylin laitto	ss	kyllä	ei	ei	tarvittaessa	ei
PIC katetrin laitto	ss	kyllä	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Keskuslaskimokatetrin laitto	ss	kyllä	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Pyelostomiakatetrin laitto	ss	kyllä	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Virtsatiekatetrin laitto	tp ja steriili instrumentti/ss	tarvittaessa	tarvittaessa tp	ei	ei	ei
Cystofixin laitto	ss	kyllä	tp	ei	kyllä	ei
	Suojaimet					
Toimenpiteet	Käsineet steriilit toimenpidekäsineet(ss) tehdaspuhtaat (tp)	Kirurginen suu-nenä-suojain 1 = kaikilla tmp:seen osallistuvilla	Kertakäyttöinen suojatakki/-esiliina steriili (ss) tehdaspuhtas (tp)	Hiussuojain	Steriili toimenpidepöytä	Kirurginen käsien desinfektio
Skopiat						
Kystoskopia	ss/ tp	ei	tarvittaessa	ei	kyllä	ei
Kolono- ja gastroskopia	tp	kyllä	tp	ei	ei	ei
Bronkoskopia (fiberoskooppinen)	tp	kyllä FFP3-suojain tarvittaessa kaikilla	tp	ei	ei	ei
Varjoainekuvaukset ja angioplastia						
Pallolaajennus (sepelvaltimon)	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Koronaariangiografia	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Angiografia (verisuonten varjoainekuvaukset)	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Kolangiografia (PTC)	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä
Muut						
Silmän sisäinen lääkepistos	ss	kyllä 1	ei	kyllä	kyllä	kyllä
Sydämen tahdistimen laitto	ss	kyllä 1	ss	kyllä	kyllä	kyllä

Haavan ompelu	ss	kyllä	ei	ei	kyllä	ei
Luomen poisto	ss	kyllä	ei	ei	kyllä	ei
Hengitysteiden imu	tp	kyllä	tp	ei	ei	ei

Hoito-ohje | HUS | Infektiosairauksien linja | Julkaistu 28.11.2024